

רשימת מושגים

- אדריסה (address) – כתובת; שולחן האדריסאות – לשכת מודיעין המספקת כתובות
אוברפוליצמייסטר (אופֶר-פּוֹלִיצְמֵיִסְטֶר (оверполлицмейстер) – מפקד משטרת מוסקבה
אֶפְסֶמְפְּלָר (exemplar) – עותק
אשכנזית – גרמנית
בוּנְד ("איגוד" ביידיש) – מפלגה יהודית סוציאליסטית. בנוסף לרעיונות סוציאליסטיים טיפוסיים, מצע בוּנְד כלל זכויות פוליטיות ליהודים כפרטים וכמיעוט לאומי דובר יידיש.
גוֹבֶרְנָטוֹר – מושל
גנרל-גוברנטור – המושל העליון של מוסקבה. ברוב תקופתו של הרב מזא"ה – הנסיך הגדול (великий князь) סְרֶגֶי אֶלְפֶסְנְדֶרֶבִיץ', בנו של הקיסר אלכסנדר השני ודודו של הקיסר ניקולאי השני.
הראב"ד דמתא, רב דמתא – רב המקום
ז'רגון, זשארגאן ("ניב, עגה" ברוסית) – כינוי לעג לשפת יידיש אצל המשכילים
חו"ק – חופה וקידושין
יורדי (juridic), יוריסטן – משפטי, משפטן/עו"ד
מ"מ – מגיד מישרים, דרשן
מִיִּזְבוֹי (Межевая молельня) – מניין שהוקם על ידי יהודי "יחידת תיחום המקרקעין" (Межевая команда); "מִיִּזְבוֹי" ברוסית – גבול בין חלקות חקלאיות). היחידה הייתה אחראית לתיחום חלקות המקרקעין. אורגנה בשנת 1850 כיחידה צבאית, שהייתה קיימת עד 1867.
פאספורט – תעודת זהות (דרכון היה נקרא 'פאספורט חו"ל')
פוסטה (post) – דואר
פרוצס (process) – תהליך; דיון משפטי
פְּרִיסְטָב (пристав) – קצין משטרה
צ.ק., ו.צ.ק. (ועד החירום הכלל-רוסי) – משטרה פוליטית, הוקמה ב-20 בדצמבר 1917 והפכה עם השנים ל-קג"ב (KGB). הארגון נושא באחריות למותם של מיליונים, ובסבירות גבוהה – אף של עשרות מיליונים.
רובל, רו"כ – רוֹבֶל כסף: המטבע הבסיסי של הקיסרות הרוסית. משכורת טיפוסית של פועל מקצועי בתעשייה הכבדה הסתכמה בכ-2.50 רו"כ ליום. הכנסה ממוצעת ברחבי המדינה הייתה נמוכה בהרבה: כ-0.35 רו"כ ליום בקירוב. ב-1 רו"כ היה ניתן לקנות, למשל, 50 ק"ג תפוחי אדמה, או 11 ק"ג לחם, או 3.5 ק"ג בקר. את כוח הקניה של 50,000 רו"כ ב-1890 ניתן להעריך כש 2,300,000 דולר ארה"ב בשנת 2023.
שד"ר – שליח דרבן

רשימת ערים

אודיסה (אודסה, Odessa) – עיר נמל מרכזית (עד היום) לחוף הים השחור. בסוף המאה ה-19 מנתה כ-120,000 יהודים, קרוב לשליש מכלל אוכלוסייתה (כ-400,000). במאה ה-19 התגבשה באודסה תנועת ההשכלה היהודית. עיר מולדתם של זאב זיבוטינסקי, מאיר דיזנגוף, שלום עליכם, שאול טשרניחובסקי, חיים נחמן ביאליק ואחרים.

מוהילוב – עיר ברוסיה הלבנה, בעברית של היום נקראת בד"כ "מוהילב". הרב מביא עפ"י ההגיה הרוסית Могилёв (מוגילוב). בסוף המאה ה-19 מנתה כ-20,000 יהודים, שהיו כ-50% מאוכלוסייתה.

פֶּטְרוֹגְרַד (Petrograd) – השם של Saint-Petersburg בין 1914 לבין 1924.

קֵירֶטֶש (קרץ' Kerch) – עיר בחצי האי קרים. בסוף המאה ה-19 מנתה כמעט 5000 יהודים, אשר היו 14% מאוכלוסייתה.

שְׁקֵלֹב (Shklov) – עיירה במחוז מוהילב. בסוף המאה ה-19 מנתה מעל 5000 יהודים שהיו רוב אוכלוסייתה.

מבנה שמות אנשים ברוסית

בשפה הרוסית, שם מלא של כל אדם מורכב משלושה חלקים: שם, שם פטרונימי (הנגזר משם אב), שם משפחה.

השם הפטרונימי מורכב ככלל משם האב בצירוף סיומת "אוביץ'" ovich או "יבֵיץ'" yevich לגברים ("אובֵנָה" ovna או "יבֵנָה" yevna לנשים). לדוגמא:

סרגיי אלכסנדרוביץ' (הנסיך הגדול) – סרגיי בן אלכסנדר

יעקב איסיבֵיץ' (מזא"ה) – יעקוב בן איסייה (ישעיהו בתרגום רוסי של התנ"ך)

פניה בשם ושם פטרונימי מקובלת בין אנשים מבוגרים בעלי מעמד דומה. פניה רשמית היא בשם משפחה בתוספת תואר, כגון 'מר מאז"ה'. פניה לאנשים בעלי מעמד גבוה – בתואר בלבד, כגון "הוד מעלתך".

פניה בשם בלבד מקובלת אך ורק כלפי ילדים, משרתים או חברים קרובים.